

Nejpodivuhodnější
Město světa

Milan Krčmář

Reportážní črty o tom, jaké
zajímavosti v sobě skrývá
SVATÉ MĚSTO JERUZALÉM,
HLAVNÍ MĚSTO

Státu Izrael,
město **TŘÍ NÁBOŽENSTVÍ,**
město mnoha lidských typů,
jaké jinde takto pohromadě
nespatříte.

Obsah

Když poprvé přijdete do Jeruzaléma	3
Největší synagoga pod širým nebem	6
Izrael 21. století, nebo Halič 19. století?	9
I telefonování musí být košer	12
Proč se při sukotu mačkáte jako sardinky	13
Proč nejméně jednou přespát v Jeruzalémě na střeše	15
K Chrámu Božího hrobu musíte přes muslimskou čtvrt'	16
O žebříku, s nímž pohne leda Bůh	21
Jak mi Koptové ukázali cestu k Chrámu Božího hrobu	22
Kterak rabín u ruských imigrantů spatřil prasečí rypák	24
Co takhle Izraelskému muzeu věnovat něco z Třebíče?	26
Samopal vedle samopalu	27
Hospodin o šábesu možná sleduje fotbal	30
Arabové vs. Arabky	32
I Arabové jsou křesťané	33
Proč by Čiňani před cestami do zahraničí měli absolvovat kurzy slušného chování	35
Proč v Izraeli neuslyšíte: „Co je ti do mého psa, vole?“	36
Moře, v němž se nedá plavat, a zelené osady uprostřed pouště	37
Na Masaryka se v Izraeli nezapomíná	40
Co dělat, když do Tel Avivu přijde tsunami?	41
Proč?!	42
Spravedlivý Třebíčák mezi národy	44

Ve spárách mezi kameny Západní zdi jsou zastrčeny tisíce přání, která se jednou za čas musejí rituálně pohřbit. Nemám sice po ruce Západní zeď, onu nejposvátnější židovskou svatyni pod širým nebem, ale i tak vám přeji, ať se vám tyto drobné reportážní črty líbí. Příjemné čtení!

Když poprvé přijdete do Jeruzaléma

Jeruzalém je hlavní město Izraele. Rozkládá se vysoko v kopcích, proudí jím svěží vzduch, o kterém se třeba Tel Avivu může jen zdát. Když do něj přijedete autobusem, vystoupíte na hlavním nádraží, projdete nezbytnými bezpečnostními procedurami podobně jako na letišti a vyjete před nádražní budovu, možná si řeknete, že zde oproti jiným městům není žádný rozdíl. Ano, pár ortodoxních Židů s černými jarmulkami tu možná uvidíte, i ženy v zajímavých šátcích, ale jinak je kolem vás vše jako v kterémkoli jiném městě. Okolo jezdí pěkné tramvaje, všude vidíte moderní zástavbu. Děti lížou zmrzlinu, byznysmeni cosi vzrušeně vykládají do iPhoneů a maminky s kočárky si navzájem vyměňují recepty.

Jaffská třída, po níž se vzápětí vydáte, vypadá jako jakákoli ulice v Praze, Brně, Vídni nebo třeba New Yorku. Ale každým, opravdu každickým krokem dále na východ si uvědomíte, že se něco mění. To něco jsou lidé, na které nenarazíte snad v žádném jiném hlavním městě na světě. Jarmulek na hlavách mužů začne přibývat, taktéž kožešinových štrajmlů, dlouhých vousů, černých kaftanů, klobouků a obleků, pod nimiž září sněhově bílé košile. Na hlavách žen si všímáte nejroztodivnějších šátků, obdivujete pěkné šaty, které by si u nás ženy vzaly na opravdu slavnostní mši, líbí se vám móda pletených

I ortodoxní Židovky se oblékají „chic“.

Mladí židovští manželé

Ortodoxní pár a ultraortodoxní tatínek se synem a dcerou. Snímky vznikly jen několik metrů od sebe.

halenek, dlouhých sukní a tmavých punčoch. Zpočátku jejich počet narůstá jen pozvolna, čím blíže však jste ke Starému Městu, tím více takto oblečených lidí míváte – až u křižovatky s ulicí Šlomo haMelech začnou zcela převažovat. Zde už máte nadhled hradby Starého Města a vy se musíte chtě nechtě zastavit. Je to fascinující pohled, zvláště vpoledvečer, kdy jsou hradby krásně nasvíceny zapadajícím sluníčkem. Září oranžovou barvou – tak, jako zářily před dvěma tisíci lety, a tak, jako budou zářit zítra, za týden, za rok, za sto let, a dá-li pánbůh, tak za další dva tisíce roků. O Římu se říká, že je Věčné město – ale není to tak úplně pravda. Tím je Jeruzalém, tedy jeho stará část, která je už tisíce let svědkem těch nejdůležitějších událostí lidstva.

A když se dostatečně pokocháte a začnete scházet k oněm nasvíceným hradbám, v tichém úžasu jdete podél těch obrovských kamenů, které Staré Město svírají kolem dokola. Vyhradily mu prostor zhruba jednoho kilometru čtverečního, tedy jen o něco málo větší, než jsou dva Vatikány, nebo chcete-li 45 Karlových náměstí v Třebíči. Ale teprve v okamžiku, kdy projdete Jaffskou bránou, pochopíte, že v tom neuvěřitelně malém prostoru se odvíjí nekonečně mnoho podivuhodných příběhů.

Obyvatelé Starého Města jsou ti nejzajímavější lidé, jaké jsem kdy viděl. Je tu neskutečné množství lidských typů a kultur. Záleží jen na vás, která vás momentálně zajímá – opravdu stačí přejít z jedné uličky do druhé a atmosféra a lidé se rázem změní. Bloudíte uličkami, které mnohdy vedou i ve třech úrovních nad sebou, přicházíte na stále nová a nová místa, nebo se naopak

Sestra z jakéhosi pravoslavného řádu

Mladá muslimka, zřejmě však nikoli Arabka

Arabské pouliční prodavačky a neidentifikovatelný muž v modrém rouchu

znenadání ocitáte na těch, jimiž jste již prošli. V nejtěsnější blízkosti vás míjejí ultraortodoxní Židé, kteří mají téměř pokaždé naspěch, rozvázní křesťané včetně mnichů tolika řádů, že je od sebe nedokážete při nejlepší dobré vůli odlišit, stěží se vymaňujete ze sevření ukřižovaných Arabů, kteří vám nutí to zaručeně nejlepší zboží. Nad hlavou vám bíjí zvony a prozpěvují muezzinové – a když sestoupíte o něco níže, uslyšíte hučení jako v úle. To je mumraj u Západní zdi, u nás známé jako Zeď nářků, která slouží jako největší synagoga pod širým nebem.

Tady pochopíte, proč ultraortodoxní Židé stále utíkají, zvláště v pátek v podvečer, kdy začíná šábés. Vždyť modlit se k Hospodinovi, to je ta nejdůležitější věc na světě, proto rychle, pospěšme, ať zabereme ta nejlepší místa, nejlépe přímo u těch tisíce let starých kamenů, nad nimiž stával první i druhý jeruzalémský chrám.

Tady pochopíte, proč křesťané, kteří jsou skutečně zbožní, míří do nedalekého Chrámu Božího hrobu v pět hodin ráno. Jak jinak by mohli

Pohled do jeruzalémské uličky s hrajícími si chlapečky

vnímat tu blízkost Boha, to nedefinovatelné vědomí čehosi, co zde zůstalo poté, kdy zde před dvěma tisíci lety uložili Božího syna, aby ten třetího dne vstal z mrtvých? Vždyť jindy jsou zde mraky turistů, kteří v Boha v jeho opravdovosti nevěří – chtějí jen vidět jakýsi kámen, na němž snad Kristus ležel, ale ve skutečnosti si ve svém cestovatelském deníčku jen chtějí odškrtnout další navštívenou lokalitu.

Tady pochopíte, proč náš a arabský svět jsou tak diametrálně odlišné a proč se navzájem mají před sebou na pozoru. Jeden druhého se snaží přelstít a navzájem si nevěří. Pochopíte, že ač se na vás Arabové mile usmívají, jakmile přistoupíte na jejich hru, nemáte šanci vyhrát. V jednom okamžiku vám říkají „my dear friend“, lichotí vám horem dolem, ponižují se před vámi, klaní se vám, jen aby si vás získali na svou stranu. Tu cetku, kterou vám nutí, však pokaždé koupíte za nesmyslně vysokou cenu,

Arabové míjející mladého Žida v talitu

i když oni vám budou tvrdit, jak strašně tratili. A ta smlouva, kterou s nimi uzavře jakákoli západní vláda, na tom bude podobně. A pak stačí, abyste se od nich odvrátili, a už nebudete jejich „friend“, zapomenou na vás, nebo se vám za zády budou pošklebovat. Tak jako se pošklebují tlustým ruským báryšňám, které si v jejich krámku na Davidově ulici koupily tytéž korále, jaké by doma v Moskvě, Pitěru či Novgorodu pořídily desetkrát levněji. Ale patří jim to, řeknete si...

Ale to je jen začátek, protože teprve až vstřebáte tyto prvotní vjemy, začne se vám Svaté město Jeruzalém dostávat pod kůži.

Největší synagoga pod širým nebem

Je to místo, kudy kráčela historie... To si asi řeknete mnohokrát na mnoha místech v celém jeruzalémském Starém Městě, ale to jedno je přece jen výjimečnější než všechna jiná. Alespoň z mého pohledu, někdo třeba bude tvrdit něco jiného. Západní zeď. Neboli Zeď nářků.

Jedná se o nejposvátnější místo judaismu, kde v kteroukoli denní či noční hodinu potkáte ultraortodoxní, ortodoxní i sekulární Židy, kterak se modlí k Hospodinu a truchlí nad zkázou starověkých chrámů. Západní zeď je totiž pozůstatkem druhého jeruzalémského chrámu, který byl v roce 70 zničen římským vojskem. Ten stával nahoře nad ní, na Chrámové hoře, na níž se nyní nacházejí mešita al-Aksá a Skalní dóm. Tedy muslimské stavby, přičemž podle legendy vystoupal z druhé jmenované Mohammed spolu s archandělem Gabrielem na nebesa. Ale to se samozřejmě přihodilo dávno potom, co zde stával první i druhý jeruzalémský chrám – zatímco Židé tato místa obývali již před třemi tisíci lety, islám vznikl až v sedmém století našeho letopočtu.

Západní zeď v pátek 28. září 2019 před šestou hodinou ráno. Tak narváno tu zřejmě bylo kvůli svátku sukot.

Co vás na Západní zdi mimo jiné zaujme, bude jistě velký počet plastových židliček.

Jeruzalémský chrám nikdy nebyl obnoven – tak jak nikdy nebyl obnoven původní kohenský judaismus. Kohenové, židovští kněží, na vrcholu dnešní Chrámové hory, kde stával první i druhý chrám, sloužili náboženské obřady. Po zničení druhého chrámu se však judaismus postupně přetransformoval na současný rabínský, tedy judaismus učenců. Fakticky se jedná o jakési provizorium, které trvá již téměř dva tisíce let a bude trvat ještě tak dlouho, dokud nepřijde